

Տարեկան 10 բուլբլ, լից ամիսը՝ 6 բուլբլ, Լեքե ամիսը՝ 3 բ. 50 կ.,
 ամիսը՝ 1 բ. 50 կ., Հատուկ՝ 5 կապեկ:
 Բաժանորդը գրում է նախնական միջնակարգ դպրոցը:

ბიჭოყრე [ბიჭი ზოგად] თბილის. Редакция «Нор-Дар»
ყარ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar»

Ինքնաբերական բաց է ամեն ոք (բացել առն օրերին) ժամը 9-ին մինչև
2-ը: Յայտարարութիւնները ընդունում են ամէն լեզուներով:
Յայտարարութիւնների բառին 2 և, թեկամների համար կրկնապատիկ

«Նոր-Դար»-ի խմբագրութիւնը տեղափոխուած լինելով, խմբագրութեան գրասենեակն այժմ գտնուում է Բարձրակայս փողոցում, հետպրտտան դէմ,
№ 12 տանը:

Контора газеты «Норъ-Даръ» переведена на Баронскую улицу, д. № 12, рядомъ съ аптекой Чуринова, противъ почто-телеграфной конторы.

«Նոր-Դար»-ին ներկայ սեպտեմբերի 1-ին բաժանորդ են դրեում և լվարում են 4 ր. 75 Կ. բաժանորդը չորսույց ցանկացողները ուղարկում են բաժանորդագիրը այս հասցեով՝ Тифлисъ, въ Редакцію газеты «Норъ-Даръ»:

Ծ Ա Ն Ո Ւ Ց Ո Ւ Մ Ն

«Նոր-Կար»-ին բաժանորդ գրվում են Թիֆլիսում ՄԻՄԻՍՅՆ
 խմբագրատանը, Բարոնիակա փողոցում, պոստ-հեռագրատան դեմ,
 № 12 տանը:

Մահացուցակ կամ մի որ և է լայտարարություն, «Նոր-Վար»-ի մէջ տպելու համար, ընդունվում է մի միայն խմբագրատանը: Զանազան գործակալների միջոցով ուղարկուած լայտարարությունները չեն ընդունուիլ, ըստ որում խմբագրություն ոչ մէկ գործակալութեան հետ կապակցութիւն չունի և նրանց գիծումն անել կարող չէ:

վհէափառութեան դիմաւորեցին և ուսաց զիմնագիտի և ուսուցչական սեմինարիայի անուցները, պ. Պրոկորբը, Պարսից Հիւպատոսը և ուրիշ պաշտօնական անձեր: Միև օր Նոյն վհէ. ներկայացան մեր Հոգարարձուները, Լոնսիստորիայի ծառայողները, ուսուցիչները, աշակերտները, Նոյն. պէս և, վհէ, այցելեցին պարսից Ղաթիկ, Թուրք աշակերտներ և ուսուցիչները:

Սեպտեմբերի 12-ին Ն. վ.հ. Ճարչ էջ հրախրուած պ. Նահանգապետի մօտ, ուր հրախրուած էին շատաւա-
կան օտոկինապետը, ուստայ քարե-
կարգիչ քահանայն, Թուրք հոգեւ-
որականները, Թուրք քանաչ խանը և
այլն: Երեկոյեան հերկայտացան Ն. վ.
քահանայներ, ուսուցիչներ և աշա-
կերտներ: Միտ հըր, սեպտեմբերի
13-ին, Նորին վ.հ. պաշտօնաւորները,
հրապատուած մի վարա կոչակներով
ուղղեկուցուա դէպի թիֆլիս:

ԻՒԼԻԱՅԻՆՑ.—Սեպտեմբերը 14-ին
ողջա ժամանեց վիհ, Մակար Կա-
թողիկոսը, որին գեմատորելու համար
սրբէն ելել էր անդա՝ Թիֆլիսի Գեր-
առաջնորդ Արիստակէս Աբրահամը։
Դիւս օրը Նորին վեհապառօթիւնն ու-
նեղութեամբ գտար Թիֆլիս։

Վերակել, սեպտ. 18-ին, ինչպես կան-
աւ ծանուցել էինք, ֆաթիոյնց եկե-
ղոսմ, Թեմիս ս. առաջնորդը՝ Նախա-
հաճութեամբ պիտի կատարուէր չոր
ընթացիս ընտրութիւնը։ Այդ ընտրու-
թիւնը լեւաճգունեցաւ։

ՍԱՍՆԱԲԱՐՅ. — Արդէն չտոնել է
ատուական «Նոր-Գարշ»-ի ընթերցող-
ներին մահմեդականացած հայի ու
ալուհիւնի Աւագն ու Սոնիչկան, որոնք
ասին գրուած էր «Նոր-Գարշ»-ի № 148-
ւում: Արծապիտեաններ, օգոստոսի 29-ին
էջտը է՝ ձերբակալուէին մինչև գոր-

ինքն ստորագրելը, բայց այդ օրը բաւական թիւով պարսիկներ եկան երաշխաւոր լինելու. մի պարսիկ՝ Հասան անունով, երաշխաւոր եղաւ և կրօնափոխներն ազատ մնացին Մահաւաթ տօնին մասնակցելու համար: Կրօնափոխ Աւազը, ճշմարիտ մասնակցում էր մահաւաժին ինչպէս ուղղափառ մահմէդական. նա մի ձեռքով կրօնը փոխել էր՝ ծեծում, իսկ միւս ձեռքով՝ Թալիկնախով աչքերը սրում: Ետեքներն կասէր, թէ Աւազն իւր արտօսումներն է սրում: Բայց իզուր, արտօսումը հետք անգամ չէր երևում նրա երեսին: Աւազն, ինչպէս երևում էր, լատ էր ցանկանում ուղեորութեւ, արտօսելիք ինչպէս միւս պարսիկները, արտաքին չէր ծանոթում նպատակին... Մահաւաթինը լեռնով, ինչպէս ասում են, Աւազն օգուտ քաղելով ազատ ժամանակից իւր կնիք՝ Սոնիշկան փոխել մի այլ պարսիկահու հետ, որպէս զի փաստեր ունենայ արդարանալու: Բայց որոշուեցան հայ վաճառականներ, որոնք յաճախ լինելով խորանու, այնտեղ լաւ ծանօթ են եղել Աւազին. մինչև անգամ Աւազն խոսողովանել է իւր գործած յանցանքով իշխող վաճառականները պ. գաւառապետին փաստերով ապացուցելին, որ քրօնափոխները հայ են և այսօր սեպտեմբերի 14-ին կրօնափոխներին «է-ստորիկ» ողորկեցին Դուշու օստիկական տառն:

ԳՐԱՐԵՆՐԻՅ՝—Անցեալ անգամ Հա-
րութի կենը, որ տեղիս Թուրքերը
որենի պակասութեան պատճառով,
արձախուցեցան ցորեն Հաւաքողներ
այս և ի միջև ալըը մէ Հայ ցորե-
տաւաճառի և ծովափում ծնեմը կն.
յոյն, ինչպէս Հայտաւոր լուսն ենը,
հնչեալը պատշտ. Հրամանով եկի են
ենիցներ քննելու ալը գործը:

Սոյն Համարից սկսում ենք հրա-
արակել մեր աշխատակից Մ. Ա.

բիշ-ի պատմաբան լիպակը «Գալ-
լա-ն» լիբնաբանով, որի գլխաւոր
հետաւորն է լիբիբիբի հասարակու-
թեան ծանօթացնելը Յովհաննէս
պատմաբան կաթողիկոսի գրուածք
բովանդակութեան հետ:

«Գալ-լա-ն»-ից լիբիբի մենք կը
հետաւորակենք մեր աշխատակեց
Երեւ Չորաբի «Փշլուած կեանք»
լիպակ, որ առեւած է լիբիկայ կեանք-

ՄԵԼԻՈՐԱՅ.—Բաւական ժամանակ է
տեղիցս ստաւ ու զորք լուրեր են Հա-
նրդւում Հայ Ժերթերին: Այսպէս օ-
րինակ, վերջէս կարգալով Մեղրուց
բարձ Խամակի մէջ, Թէ մեր ուսում-
նական Հոգաբարձութիւնը մինչև
այսօր ուսուցիչներն չէ վարձել և Հո-
գաբարձութեան կողմից միաժամուս
Հասարակութիւնը խոր քնի մէջ է,—
միանգամայն զարմանք պատճառեց
մեզ, որովհետև մեր ուսումնարանի
Հոգաբարձութիւնն արդէն վաղուց
լայծմանաբերուել էր ուսուցիչներէ Հիտ
ուստը: Երեսուցեա սեպտեմբերի
նքեց, որ մեր տեղական տեղագ-
ւանքներին նալած վաղ է, քանի որ
այդ ժամանակ այգեկուծի միջոցն է,
նալէս երևում է ինքը լիշեայ նամա
ագիւն է եղել խոր քնի մէջ, որ ան-
հրեակ ինելով Հոգաբարձութեան
որդին, զերէ է նրա մասի տեղեկու-
րուն: Պ. Թըլթակիցը, եթէ ցակա-
ւում է մեր ուսումնարանի առաջադի-
ւութիւնը, լաւ կանէր, եթէ ուշա-
ղովթին դարձնէր մի այլ աչք
ինկող Հանգամանքի վրայ: Մեր ու-
սումնարանի Հոգաբարձութիւնը զուրկ
այն միջոցներից, որեք անհրաժեշտ
ուսումնարանական գործը ինչպէս
սովին է առաջ տանելու ուսուցիչ-
ներ ռուսիկները սրումն են աշակերտ-
ներից Հաւաքում: Թղթակարամնե-
ցը, որպիսի օրինակ չէ տեսնում ոչ
նախնայականական Հիմնարկու-
եան մէջ. դրանից առաջանում է
ին, որ Հոգաբարձութիւնը ուսուցիչ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

9481-41311

(ကျေးဇူးတင်စာလေး ပေးအပ်ပါ)

Ողիան ամբողջը լցւում էր վախ
տախտաններով, չըճախյա դաշտայն
հովտի բնակիչները հաւաքում էին
բնից ինչքերը, և պարսիկների ձեռ-
քից ազատուողւն համար Թափու-
ղէպի Ողիան ամբողջը Ողիանն ապա-
հով էր քնել ու շատ, նրա դերձը
մտօր էր, հարաւային կողմից նա կըլ-
նէլ էր Տօրոսեան լեռներին, որոն-
իւրեքն անմատչելի բարձրութիւնն
էր՝ պարսպանում էին բերդը, մի-
կողմէրէք ընկնում էին պատի նմա-
ն ուղղող ձորերը, ձորերի բնակայն պ-
րեսպներէ վրայ դեր էին բարձրանում
Մամիկոնեան իշխաններէ շինած զլնայ-
դեան պարսպները, Հուսիսային կողմի-
պարսպի մէջով հրլուո նեղ պատու-
հաններ նայում էին Տաքունի ամբող-
ջաշարի վրայ, դրանք Մամիկոնեան
մտրոճ Մարհըդարանի պատուհաններն
էին, Խորհրդարանը մի մեծ հաս-

տաշանն սենեակ էր, քառակուսի ձե-
ռով, որի մի կամարանի առաստաղը
նույնքան լավուր և հաստ էր շինած
որբան արտաքին պարկապուր, բայց
այն երկու պատուհաններին լույս
ներս էր մտնում և առաստաղի կա-
մարի մէջտեղում լժողած երգիկը
Մօսի սենեակները, որ չստիպարած
էին իշխանական գերդաստանին, լույս
էին ստանում աղպիսի մի երգիկը
միայն:

Դիկտանդրներ ամօրի առաջին օրերն էին. Տօրոսեան լեռներին զագաթներն արդէն վաղուց թաղուած էին ձեան մէջ։ Մշու դաշտի վրայ տիրում էր մշտական մշուշը, եւ շարունակ փռում էր սպանախին ցուրտ բամբին, որ խորհարակների բաց պատուհաններից անարգել ներք էր տանում։ Սինեիակ ոտը քաւախանի ցուրտ էր, բայց այլ բանի վրայ ուշադրութիւն չէր դարձնում արեւոյ եղող արեւոյ Մամիկոնեան Մուշեղ իշխանը, որ մերթ նքուտում էր պատուհանների դէմացի պատին կից գրած գահաւորացիի վերին, եւ մերթ կանգնում, սինեիակի երկայնութեանմը մաս էր գալիս գողգողուն քայլերով։ Դա խորակուողւած էր մտածմունքների մէջ. նրա աչքե-

որ ոչ մի բանի վրայ կանգ չէին առնում։ Նա երկայնահաստիկ էր, ծերունիներն ընկալուր բաց դուռեն ու ծըռար ծանկունած կանգ երկայնի ճերակ ալիքներով, որոնք անխնամ երպով իջնում էին դէպի ուսերն ու անմըլ, և պատուհանից փչող քաղց երբեմն ցրել գալիս, ճակատից երբևէ կրտուկ չերևներին հաղիվ զգրի ետևի հը ձգում մազերը, քրտուկալում զրիթ անզղաչ կիրով շրջել սենեակի մէջ, միայն երբեմն երբեմն նա աչք հը աճում դէպի դուռը, որ բացում էր միւս սենիկներ թէ՛ նա, կարծես, անհամբերաշատ մի բանի հը սպասում երբայաէս մի փրկիանի ճարտ դուռը, զգտն կերսով ճոնշալով, քաւեց, և ներս մտաւ մի երիտասարդ, ու հաղիւթէ քսան տարեկան լիւր բաց երկայնահասակ, լաղթանաւով աղամարդ էր արդէն, Նրա զբը բարձր, ուղիւղ պահհուլէց իսոյն եւում էր, թէ նա կարող էր համարօրկութեամբ նայել ամենքի աչքին զաւուրեանմը դէմ դուռս գալ աւն տեսակ արգելիւր Ագբերի միջմ ճար ճարդի վրայ վստահութիւն էր ցնշում։

նապրում[Թիւնը], որ պահէլ էք դեռ
ստանտիկանը քնքրում[Թիւնը], և ար-
դի քիթը մաճառանդ, ակամայ սը-
նը ազդում դէպի նա և խոտտոլա-
նի տալիս հրէշ ևիշտ[Թիւնը], Ալևորը
որձաւ զէպի նա, և ասոյց զողդո-
ւն ձայնով:

—Ի՛նչ նոր լուր ետ բերել, Սմբատ,
սահէն ու վահրիճը չեն վերադադ-
ր[Թիւնը]:

—Այ, տէր, պատասխանեց Սմբատը,
անք չեն ելել դեռ, բայց քանի
նում է, փախտասկանները [Թիւն] ա-
զանում է. բերդն ամրողջ լցում
և նորերն ընդունելու տեղ չկա-
յ ևս: Այս բոլորիս եկան և ու. կա-
պտիկ կրծնաւորները, որոնք չորս
մարդ հօգուց աւելի են:

—Ի՛նչ հօգուց, ասիւք մե՛կ-
նե՛նքն էլ են փախում, նրանք իրենց
բը տաճարն առանց պաշտօնանք
[Թիւնը] մ [Թիւնը] միների հետքին,
—Այո՛, տէր, ընդհանուր սարսափը,
տրեխի է՛ ասմկին Մշու ամրողջ
շտի ժրայ, նրանց էլ է փախտա-
նը բերել այստեղ, չնայելով որ
անք միշտ պատրաստ են եղել ի-
րաց կեանքը դնել մեր հայրենի

ածմունքները մէջ ընկաւ դարձեալ, սկսեց մօտ գալ սենեակի մէջ այս սյուրեց այն ծալրը, Յետոյ յանկարծ ստե՛նալով երիտասարդին, առաց.

— Սմբատ, օ, Կարապետի միւրաքանդե՛րն կը տեղաւորէք յարմարաւոր երգում, ի՞նչ թողիք լիանա՛հօրն ինձ առ Կուգլարիէք:

Սմբատը դուռն գնաց, Կերօնինն սեց դարձեալ շըջէլ, բայց նրա բո՛ւստածքն աւելի և աւելի գտնադնաւո՛ւմ էր, վերջը ծայալատիկ տեց գահաւորակի վրայ, ուր ծածա՛ւն էր փափուկ պատասառնե՛րով բարձե՛րով: Դա՛ւ արմունկները ճնկւրին լինե՛մ՝ գլուխը դրեց ձեռներէր վը՛լ, և աճաքին մարմինը կուլ է հա՛ւ, Թաղուցեալ գահաւորակի մէջ, ու մտադրու էր. նրա հոգու առաջ սեղին պատկերահա՛լ ներկայ ըողեց մինչև իր ելխանական տո՛հմի վըրը,—բոլոր նշանաւոր անձներն ըգբերը, մինչև Մամիգո՛ւն Սիւնացին Սղո՛ւկ ապստամբը, Դա խորին հա՛ւ բաշից և մեկնելոյն մտքերն ու տակերմները սկսեցին լիա նկարուել վրց մինչև ինքը:

Հա՛ւ Մամիգո՛ւն Սիւնային, ու հոգաւոր

ներ վարձեալու համար, նախ և առաջ պէտք է համոզէ աշակերտներին ծնողներին: Այն ինչ մեր ուսումնարանն ունի թէ մայր գումար և թէ ուրիշ եկամուտներ, որոնք գտնուում են այլ և այլ անձերի մօտ և որոնցից համարեալ ոչինչ չէ ընկնում հոգաբարձութեան ձեռքը: Այս դէպքում մեղաւոր է ուղղակի հասարակութիւնը, որովհետեւ սա ընտրելով հոգաբարձուներ, միեւնոյն ժամանակ չէ ցանկանում ուսումնարանի վերաբերեալ արդիւնքները լսանքին ներանց:

ԳԵՍՐԻՍԻՑ.—Պատարակելի անտաբերութեամբ են վերաբերում Գեորգիսները դէպի եկեղեցին, դէպի ժամասացութիւնը, այս անտաբերութիւնն առաւել նկատուում է առեւտրականներին մէջ, որոնց խանութները բացի գրեթէ բոլոր, ամբողջ տարին բաց է, նոյն իսկ ջատիկ կերակրի օրը Գեորգիսները գտնուող բաց կը գտնէ նրանց խանութները: Մի քանի մեծ գեղեցիկ (ինչպէս Ջալալ-օղլու) սորվորութիւն է դարձել, մինչև անգամ ստիպում են խանութատերներին, կերակրի և տօն օրերը մինչև պատարակելի դուրս գալ խանութները փակել: Եւ պատարակելի օրերը խանութատերները պարտաւոր են փակել իրենց առևտուրը: Կարծում ենք մեծ լինալ չէ կրել Գեորգիս խանութատեր, ինչէ մի քանի ժամ փակել իւր ողորմելի խանութը, որի մէջ հազար թէ 300 ռուբլու ապրանք լինի, որի օրական առևտուրը միջին թիւով 2 ռուբլուց չէ անցնում, շատ կարելի է սրանց էլ պակաս լինի... Թէ Գեորգիսները որքան անտաբեր են, ստանալով է դէպի եկեղեցին՝ ապացուց է նրա կրօնաւոր եկեղեցին, որը ահա քանի տարի է միայն հնդե դրամ մնացել է կիսատ, որի շինութիւնը շարունակուել համար մի քանի հոգի, իւր սրտացաւ, երբեմն դուրս են գալիս, խօսում և դուռ ոչ մի հնգանիստի չհասած մտնում իրենց ծակերը:

Գեորգիսները միեւրբնեւ շատ թանկացել են. սե հացի գրովանքան 5 կոպ, 4 ձուկ 5 կոպ, խաչ 1 գր. 35 կ, միթալի պանիր 1 գր. 5 կ, խաչողի բերքը այս տարին ջանգեաւորում ևս շատ պակաս էր, ուստի գինին 8—20 կոպէկէն բարձրացաւ 25 կոպ, շնչ:

—Այս քանի օրերս Գարահանը գելդի գեղացիներին մինչև այժմ գելդերն անյայտ չարագործները կարում

են 246 հատ խաղողի վաղը, որոնց վերայն խաղողը դեռ ևս քաղած չէր: Վրէժխնդրութեան այսպիսի զգուշել եղանակ գեղացիներին մէջ լսանք են պատահում:

Ինչպէս որ սպասելի էր, Թեֆլիսը ցուել է ուղեորներով. հիւրանոցներում էլ տեղ չկայ, մասնաւոր քնակարաններ գտնելն էլ շատ դժուարացել է: Քաղաքը մաքրում են, փողոցները հարթում, տները ներկում, միով բանիւ Թեֆլիսը զարգարում է:

ԴԵՐԵՆԻՆԻՑ.—Տեղիս հարուստները և զարգացած համարում անձերը մի քանիսը խեղճներն հարստացնելու նոր միջոց են գտել: Մինչև այժմ այնպէս էր, որ շնչայ (թամած խաղող) առևտուրներ լինում էին միշտ այնպիսի անձեր, որոնք գործէին որ և է միջոցից. այդ շնչայի նրանք գելին էին պատրաստում և ծախում էին կամ տեղիս այգետներին վրայ և կամ տանելով Թուսիս այնտեղ էին ծախում: Սրանք այդ շնչան առնում էին նիսի և ծախելուց յետոյ հաստացանում էին իրենց պարտքը: Բայց այս տարին մեր այգետներն—սխալ խօսելով և բերքն էլ աւելի քիչ լինելով, մի կարգ մարդիկ ձեռքբերում փող ունենալով, անխնայ հաւաքում են շնչան, և դրանով զրկում են խեղճներին—այդ միակ ապրանքի միջոցից: Չմոռանալով, որ այս այն անձերն են, որոնք հաւատացնում են, որ իրենք մարդասէր են և ազգին ին ծառայում և թէ գելը բոլոր չեն կարողանում քրքել, ուստի մարմնի, եկեղեցու և ժողովրդի արդէ զարգացումը իրան վրայ շատ մտածելով: Պարտքներ, մինչև երբ պիտի ժողովրդի աչքին թող փնջի:

—Միեւրբնեւ Թուսիս են, բացի հացից, աղիւր 1 ք. 10 կոպէկ պարձաւ: Վաճառականութիւնն ընկած է, փողի քանակութիւնն էլ կարծես մեղ էլ է խփել սխալաւ:

Թուսիսից պատին ահա մի քանի օր է, որ շատ ուշ է ստացում: Դանապարհների խնստ մեծ երթեկութիւնն պատճառով:

ԴԵՐԵՆԻՆԻՑ—ԴԵՆԻՑ

Հազար թէ կարելի լինէ գտնել մի քաղաք կամ նոյն իսկ փոքր ի շատէ նշանաւոր հայաբնակ գելը, ուր չը գտնուին մարդիկ, որոնք իրենց ոգևորանքն չափ «հայ ազգատիկ գրականական անդամներին մէջ» իրենց լուծման ձգելու հետամուտ անձերին նըպաստելու մտքով «բաժանորդագրական» թերթեր ման ածած չլինին հասարակութեան մէջ և կանխիկ գումարներ չստացած... Բայց հազար թէ գտնուել և մի փոքր ի շատէ նշանաւոր հայաբնակ գելը կամ քաղաք, որտեղից համարեալ ամեն օր գանգատներ չտեղան խմբագրութեան, թէ այս ինչ հասարակութեան համար փող են հաւաքել, վճարել հեղինակին կամ հրատարակչին, բայց մինչև օրս ոչինչ չեն ստացել... Այսպիսի գանգատներ մասնաւոր աւելի կրկնում են վերջի ժամանակներս, երբ «Նոր-Գար»-ը մի քանի դէպքեր հրատարակ հանեց... Այնքան գանգատներ, անվերջ գանգատներ տեղացիին, որ «Նոր-Գար»-ի խմբագրութիւնն այլ ևս հնարաւոր չհամարուելով իրենց հրատարակչին հանել, որով թերթը, որոնց ցրում էին ամեն կողմ թէ ծանօթի և թէ անծանօթի... այդ սովորութիւնը մնաց մինչև օրս էլ և բոլոր ցարը դրա հետեւանքներին էլ Հեղինակը ստանում է մաս առ մաս և... մտնում է, ինչո՞վ հրատարակչի իւր երկը:

Թարգմանիչը ցէկուրական արգելքի հանգիւցեալ... բայց փողերն արդէն հաւաքել է: Հրատարակչը հեղինակին հետ համաձայնութիւն չկայացրեց, Թարգմանիչը աշակերտական սեղանից սկըսած գործը կհանքի մէջ չկարողացաւ վերջացնել, հեղինակը հեռացել է տարան կողմ անդիւր, «հրատարակչին» համոզում են թողնել դատարկ բաների ետեւը ընկնելու տենչը... և վերջապէս հաղար ու մի պատճառներ արգելք եղան հրատարակչին: Բայց փողն արդէն հաւաքուած է և արդէն չիւր գերեզմանը գտած... Եւ քանի՞ տասնեակներով էք ուզում այսպիսի դէպքեր: Շատ հետաքրքիր կը լինէր ստույգ տեղեկութիւններ հաւաքել այդպիսի դէպքերի մասին: Ուստի առաջարկում եմ իմ մտքով թերթի հայտարարել ինձ չըղուութեամբ, թէ ո՞վ թէ ժամանակ ունենից, որքան փող է ստացել և թիւնքը շարունակում է բռնել և մինչև

Հարկեց պարսից 80,000 հոգուր բաղկացած բանակը և սպանեց Նիհորձէս թագաւորին, ամօթով թողնելով հրապարակներին, որոնք չուզեցան հալել հետ միասին բանակ դնել, և գրկուցան յաղթութիւններ:

Նա յիշեց, թէ ինչպէս խոսքով իւր վարձատրութիւն խոստացաւ իրեն պարսից բաժնի Հայաստանի վրայ էլ մարդկան կարգել, որով նա կը լինէր բոլոր Հայաստանի կառավարիչը: Բայց, ափսոս, շուտով նախանձութ յոյներին թելադրութեամբ թշնամացաւ իրեն հետ, և իրեն սպանելու համար դանակ ստրկեց: Նա յիշեց, թէ ինչպէս, խոսքով իրեն դէմ լարած որդաթիւն իմանալով, իւր մի քանի կտրիճ իշխաններին հետ ձի հեծած դնաց խոսքով խորանի առաջ և անվիհիւր կերպով թուր ու մուր թափեց նրա վրայ: Եւ բարկացած իւր որդին առաւ, իւր դարձաւ դէպի իւր երկրից յոյներին և պարսիկներին էլ անկախ վարելու իւր իշխանութիւնը ճարձն, Սասուն և խոյժ գաւառներում: Վերջին անգամ նա բառացի յիշեց իւր ուղարկած պատգամը յունաց զորավարին: «Մի դարձեալ քիտաւ տուրքին, ապա թէ ոչ, նա՛ որ ութուսն հա-

չև օրս՝ շատ շատ անգամ հաւաքանք են թարկուելով, ու մինչև անգամ իւր գոյութիւնը վտանգելով:

Ի հարկէ, եթէ այդպիսի հանգամանքներ ի նկատի ունենային և ամեն բան իմանային, այն ժամանակ չէին գանգատուել այդպէս... Սակայն այդ մի մեծ ցաւ չէ, վերջապէս կարող է ճշմարտութիւնն էլ մի օր փայլել: Բայց խնդիրը նրանու մըն է, թէ հրատարակչին գանգատներն առաջանում:

Կար մի ժամանակ, երբ հեղինակ հուշակուելու, Թարգմանիչը կուշուելու, վերջապէս հրատարակչի գառնաւոր վարակիչ հեռանկուելներ տրեւէ էր հայ հասարակութեան տեղից վեր կեցողը «իւր լուծման» էր ուզում ձգել: «Հայ ազգատիկ գրականութեան» մէջ իւր օրով հետեւ գործի ձեռնարկողները մեծ մասամբ լինում էին թերթաւ, խալ պատտեններ, որոնք գիտնական ոչինչ պաշար չունենալով, գործէին և փողից, ուստի իրենց «ազգասիրական» գործն աշողեցնելու համար զերմում էին հասարակութեան՝ «բաժանորդագրական» թերթիւրով, որոնց ցրում էին ամեն կողմ թէ ծանօթի և թէ անծանօթի... այդ սովորութիւնը մնաց մինչև օրս էլ և բոլոր ցարը դրա հետեւանքներին էլ Հեղինակը ստանում է մաս առ մաս և... մտնում է, ինչո՞վ հրատարակչի իւր երկը:

Թարգմանիչը ցէկուրական արգելքի հանգիւցեալ... բայց փողերն արդէն հաւաքել է: Հրատարակչը հեղինակին հետ համաձայնութիւն չկայացրեց, Թարգմանիչը աշակերտական սեղանից սկըսած գործը կհանքի մէջ չկարողացաւ վերջացնել, հեղինակը հեռացել է տարան կողմ անդիւր, «հրատարակչին» համոզում են թողնել դատարկ բաների ետեւը ընկնելու տենչը... և վերջապէս հաղար ու մի պատճառներ արգելք եղան հրատարակչին: Բայց փողն արդէն հաւաքուած է և արդէն չիւր գերեզմանը գտած... Եւ քանի՞ տասնեակներով էք ուզում այսպիսի դէպքեր: Շատ հետաքրքիր կը լինէր ստույգ տեղեկութիւններ հաւաքել այդպիսի դէպքերի մասին: Ուստի առաջարկում եմ իմ մտքով թերթի հայտարարել ինձ չըղուութեամբ, թէ ո՞վ թէ ժամանակ ունենից, որքան փող է ստացել և թիւնքը շարունակում է բռնել և մինչև

Հարկեց պարսից 80,000 հոգուր բաղկացած բանակը և սպանեց Նիհորձէս թագաւորին, ամօթով թողնելով հրապարակներին, որոնք չուզեցան հալել հետ միասին բանակ դնել, և գրկուցան յաղթութիւններ:

Նա յիշեց, թէ ինչպէս խոսքով իւր վարձատրութիւն խոստացաւ իրեն պարսից բաժնի Հայաստանի վրայ էլ մարդկան կարգել, որով նա կը լինէր բոլոր Հայաստանի կառավարիչը: Բայց, ափսոս, շուտով նախանձութ յոյներին թելադրութեամբ թշնամացաւ իրեն հետ, և իրեն սպանելու համար դանակ ստրկեց: Նա յիշեց, թէ ինչպէս, խոսքով իրեն դէմ լարած որդաթիւն իմանալով, իւր մի քանի կտրիճ իշխաններին հետ ձի հեծած դնաց խոսքով խորանի առաջ և անվիհիւր կերպով թուր ու մուր թափեց նրա վրայ: Եւ բարկացած իւր որդին առաւ, իւր դարձաւ դէպի իւր երկրից յոյներին և պարսիկներին էլ անկախ վարելու իւր իշխանութիւնը ճարձն, Սասուն և խոյժ գաւառներում: Վերջին անգամ նա բառացի յիշեց իւր ուղարկած պատգամը յունաց զորավարին: «Մի դարձեալ քիտաւ տուրքին, ապա թէ ոչ, նա՛ որ ութուսն հա-

չաւին յաղթեց, կարող է ձեր եօթանասուն հազարին էլ ստակեցնել»:
—Ո՛հ ժամանակ, երեստարգրութիւն: Իսկ այժմ, իսկ այժմ, կրկին նա ինքնամոռացութեան մէջ, և խոր սթաղ հանեց: Նա իւր մոռացութիւնը յիշարկեցաւ, և բարձր ձայնով աւանգ:
—Իսկ այժմ—Այժմ՝ ես, տասներկու տարի յետոյ, անօգ ճերմակ, որեւից Միհրան պարսիկ զօրավարի ձեռքից Ողիանի ծակն իմ մտել: Այժմ իմ աչքի առաջ պէտք է աւելուի իմ աշխարհը, գերութիւնն մասնակի իմ ժողովուրդը, և իմ նախնիքներին եւ հարկեր տարուող ոչնչանայ, հա՛մ—Մի՞թէ ես մեղաւոր եմ, որ խոսքով թագաւորին, այն անմիտ խոսքովին, որ իմ արեւն է ցանկացել միշտ, մի՞թէ ես մեղաւոր եմ, որ նրան ամառն չօգնեց յոյներին դէմ կռիւ անելու: Թոյներն, իրաւ է, ինձ թշնամի են, բայց չէ՞ որ պարսիկներն էլ են թշնամի: Եւ թիւ թիւ հետ գնանք յունաց թագաւորին ինձ օգնութեան կանչելը: «Վեր, եկ ինձ հետ գնանք յունաց թագաւորին վրայ կռիւ, Մօրկի մահուան վրէժն առնենք»:
—Ե՛կ, ինչ գառ-

հեղինակութեան, Թարգմանիչութեան կամ հրատարակութեան համար... Այդ հետաքրքիր ցուցակը ես էլ կ'աշխատեմ հանել հրատարակ իմ գելտողութիւններովս: Ո՛վ որ մի անգամ գրել է թող շատէ, թէ արդէն գրել է, այլ թող գրէ կրկին յատուկ իմ «Դէպից-Դէպից»-ի համար: Իսկ մինչև այդ անելս առաջարկում եմ ընթերցողիս զգուշ լինել «բաժանորդագրութիւններին»:
* * *

Խօսքս գանգատի մասին լինելով, մտաբերեցի մի ուրիշ տեսակ գանգատ:

—Վա, էսօր է՛լ չկայ «Նոր-Գար», սա թիւն հանելով է... «Մեղանի» անկախ պատճառներով գրում է խմբագրութիւնը: Կարծես բանը դրանով դրսուում է, իմ թիւն գործն է դա—փոյ եմ տուել: Եւ թէ հող. տասնութը եմ տուել: Համար եմ ուզում... ինչպէս ուզում է թող անէ և ինձ համար տայ:

Այսպէս էին առում անցեալ օր մի շրջանում, նեղանալով, որ «Նոր-Գար»-ի համարները պակասում էին իրենց սեղանի վրայից՝ առատուր թէյ խմելու:

Ինձ մասամբ ուրախացրեց այդ գանգատը: Մասամբ եմ ասում, որովհետեւ դրա մէջ կար և լաւ կողմ և տխուր: Լաւ էր, որ հայն արդէն այնքան սովորել է «Նոր-Գար»-ին, որ դա նրա համար պահանջ է դարձել: Թերթի մի համար պակաս դուրս գալը խանգարում էր նրանց սովորութիւնը: Ուրախանում էին նաեւ նրա համար, որ դա խղապահութեան ապացուց էր...

Բայց որքան տխուր մտածուեցներ պատճառեց դա՞ մի աւելորդ անգամ էլ ապացուցանելով, որ մեղանում դեռ արդարութեան հոգին չիտ պակաս է: Հաստն ու բարակը շատ անգամ մէկ գին ունի:

Եւ յիշաւ, ինչո՞վ բացատրենք այն հանգամանքը, որ «Նոր-Գար»-ը առանց «ամառ» և «ձմեռ» որոշելու աշխատում է, որ միշտ ներթիւրդ լինի ինչ և միշտ միաներից անհամեմատ ծախսեր է անում, բայց էլ գանգատողներ կան... Ինչո՞վ բացատրենք այն երեւոյթը, որ ընթերցողներից ահազին մեծամասնութիւնը թերթը ձեր է կարգում, կալ է մի մասը, որ բաժանորդագրեն տարուող սկզբին չէ վճարում և մի մասն էլ նոյն իսկ տարուող վերջին ապառնի է թողնում,

սկիզբներում չինաց թագաւորից փախչում, ապաստանում է Հայաստանում, նա՛ անտուն և այնտեղ՝ բախտ է խնդրում, և Սելեուսաց նահապետ ապստամբ Սելուկին խորամանկութեամբ սպանելով սոյն այս Ողիանում, որի տէրն ինքը Մուշեղ իշխանն է այժմ, Տրդատ թագաւորից իրեն պարզեւ ստանում է Սելեուսից նահապետութեան կալուածները: Մամգունի ժառանգ Մամիկոնեանները, որ անցան նահապետութեան կարգէ հետագահ խորամանկութեամբ թէ խելքով ու քաջութեամբ դրսանում են, և հենց նոյն Գ. դարու վերջերում Մուշեղ և Գրանուէլ զօրավարներին ժամանակ հայոց առաջնակարգ նահապետութիւններին մէկն են կազմում: Եւ դարում յայտնի եղան Ս. Վարդան օրոնավարը և Վահան սպարապետը, իսկ Զ. դարում,—մտածում է Մուշեղ իշխանը,—նրա սիրտն սկսում է թնդալ. նա մտնում է իւր ժամանակին, նա յիշում է այն անցքերը, որոնց մէջ ինքը նշանաւոր գործողներից մէկն է եղել: Նա յիշում է, թէ ինչպէս այդ դարի վերջերում (570 թ.) պարսիկները նորից սկսեցին նեղել հայերին, և Մամիկոնեան Բ.

Վարդանը պարսիկներին ապստամբ լով անցաւ յոյներին ձեռքի տակ: Պարսիկները ճարձնին նորից տրեւելու համար շատ կռիւներ ունեցան յոյներ հետ, բայց ինքը Մուշեղը և Վարդան Մամիկոնեանը միշտ հակառակեցին նրանց, և իրենց կալուածները մնացին յունաց բաժնի Հայաստանում, մինչև որ վերջապէս Մօրկի կայսրը յունաց բաժնի բոլոր հայերին վրայ դուրս նշանակեց իրեն, Մամիկոնեան Մուշեղին:

Նա մեծ լավշտակութեամբ յիշում էր, թէ ինչպէս ինքն իմաստութեամբ և քաջութեամբ եօթն տարի կառավարում է իւր երկիրն ու ժողովուրդը, մինչև որ ահա տասներկու տարի առաջ (591 թ.) Պարսից Ումայդ թագաւորը որդին, մանուկ խոսքով Բ. Մօրկի կայսրին առած օգնական գելով գնում է իւր հօրն սպանող և իւր գահը յաղթաւոր Նիհորձէս թագաւորին դէմ կռիւ: Նա իւր հետ վերադիւր է իրեն, Մամիկոնեան իշխանին, որ մեծ յաղթութիւնը տանողն եղաւ: Նրա աչքի առաջ կենդանի կերպով պատկերացաւ այն արեւահեղ ճակատամարտը, որով նա տասներկու տարի առաջ մենակ հայոց գեղով

Հարկեց պարսից 80,000 հոգուր բաղկացած բանակը և սպանեց Նիհորձէս թագաւորին, ամօթով թողնելով հրապարակներին, որոնք չուզեցան հալել հետ միասին բանակ դնել, և գրկուցան յաղթութիւններ:

Հարկեց պարսից 80,000 հոգուր բաղկացած բանակը և սպանեց Նիհորձէս թագաւորին, ամօթով թողնելով հրապարակներին, որոնք չուզեցան հալել հետ միասին բանակ դնել, և գրկուցան յաղթութիւններ:

էլի պահանջներ են տեսնու. ինչով րա-
ցատրեմք այն՝ որ «Նոր-Գար»-ը սեպ-
տեմբեր 15-ին արդէն տուել է
այնքան համար իւր բաժանորդնե-
րին, որքան համար միւս հայոց թեր-
թերը չեն տալ նոյն իսկ տարուայ
վերջին օրը—բայց և այնպէս զան-
ազատողներ չենու՞նէ. Բայց բաժա-
նորդազին ոչ մի հայ թերթից աւելի
չէ ստանում «Նոր-Գար»-ը... Ինչպէս
բացատրենք այն, որ «Նոր-Գար»-ը...
Սակայն բացատրելու խնդիրներ խիստ
շատ կան «Նոր-Գար»-ի վերաբերմամբ...
Մի պարոն այդ ամենը նրանով է
բացատրում, որ «Նոր-Գար»-ը չէ հի-
տեւում լատինական այն առածին, որ
ասում է. «Mundus vult decipi, ergo
decepiatur» «աշխարհս ուզում է խա-
րուել՝ խարենք ուրեմն»:

Բանը չորոշած և առաջարկած
խնդիրների գաղտնի, ինձ արած մաս-
նաւոր մի քանի հարցմունքներ
այժմ հրապարակով վերադարձնում
եմ ինձ հարցմունքներ անողին:

1) Հիմարթ տէ, որ շարքի օրը, սեպ-
տեմբերի 10-ին, մի քանի քաղա-
քի տ հայեր խնդրամատոյց են եղել,
որ «Նոր-Գար»-ին մի լաւ դաս
տրուել և եթէ հնար է, նրա խա-
փանման մասին հազար... (Եթէ
այդ «գեղեցիկ» քանը գուր գալու
լինի, մի պարոնի համար ասում են,
որ մտադիր է առնել «Արամբին» ա-
նուանած գրքից քաղով թերթին: Եւ
նաեւ և այդ օրուայ լիցատակին մի-մի
հաստ նուրբի մեր հոգեւոր պալոցնե-
րում պաշտօն վարող վարժուհիներին՝
որպէս ուղեցոյց իրենց ապագայի և
հայ սանուհիներին լաւ մայրեր պատ-
րաստելու համար):

2) Հիմարթ տէ, որ Ներսիսեան դպ-
րոցի արժ. հայր սեսուել իւր հրա-
ժարականը տուել է, բայց դարձնո-
ցի քոյր ուսուցիչները պ. Արամբա-
նեանի քննարանում ժողովուրդով,
վճուի են խնդրել տեսչից, որ իւր
հրաժարականը հաւանք, հակառակ
դէպքում նրանք տեսչի հետ կը հե-
ռանան դպրանոցից, որով հետեւ ա-
ռանց նրան մնալ չեն ուզում:

3) Հիմարթ տէ, որ Թեթիքնում շատ
ուսուցիչներ մինչ 30—40 դաս լսանք
են առել աւանդելու, թէ օրական
5 ժամից աւելի պարագումով չկայ:

4) Հիմարթ տէ, որ Եւլու թեմա-
կան դպրոցը տեսուչ չունի, կրեանի
թեմական դպրոցը 1/3 տեսուչ ունի,
Նոր-Նախիջևանի թեմական դպրոցը
1/3 տեսուչ ունի իսկ Ներսիսեան դպ-
րոցը 1/3 տեսուչ: (մնացած 12/13 լը-
րացնում են հոգաբարձուները):

5) Հիմարթ տէ, որ հոգաբարձուներ-
ը գործը լսանքներին է թեմական
առաջնորդներին, իսկ դրանց գործը
իրենց հաշիւը հոգաւորացի «այստեղ
էլ այնտեղ էլ» քահանաներին:

6) Հիմարթ տէ, որ մեր թերթերը
իրենց լրագրի սպիտակ թուղթը սե-
ւացնելու համար, մարաքաղաքի
ուսու թերթերի առաջնորդներն են
արտագրում մի երկու խօսքով և խո-
շոր տառերով իրենց անունն տակը
ստորագրում և գրքը չտեսած նրա
մասին կրտսիկաներ գրում:

7) Հիմարթ տէ լրագրական այն
լուրը, թէ երեսնցիները մտածում են
հայր Բէկնադարեանցին իրենց թեմա-
կան ուսումնարանի տեսուչ հրաւի-
րել, բայց վախենում են, որ մի գու-
ցէ թեթիքիցները չհասա՞նքին...:

8) Հիմարթ տէ, որ Թեթիքի եկե-
ղեցիները երէցփոխները ժողովը են
կազմել և այդ ժողովը աւելի
սլատկաւելի անելու համար հրա-
ւիրուած են եղել և մի քանի գաւա-
ռական քաղաքները երէցփոխներ՝
ժողովին մասնակցելու: Այդտեղ ո-
ղել են Գամայնից եկեղեցու երէց-

փոխ պ. Գ. Հաքիմեանցին մատուցա-
նելու մի ուղերձ:

Այդ ուղերձը իրեն թէ կազմել և
խմբագրել են ժողոված երէցփոխնե-
րից երեք աւելի փորձուածները, ո-
րոնք մոմավաճառութեան և եկեղե-
ցիներում վերանորոգութիւններ անե-
լու հմուտ մասնագէտներ են:

Ահա այդ ուղերձը:
«Մեծապատիւ Տէր

«Գեորգ Հաքիմեանցին,
«Մեր անմոռանալի պաշտօնակից,
«Նախ չենք կարող չարտայայտել
ձեզ այն խորին վիշտը, որ զգացինք
մենք ակնաստես լինելով ձեզ պա-
տահած դժբաղդութեանը, որին մա-
մուլ է թէ ինչ ցու է, անուանում է
«Գամայնից եկեղեցու գործը»: Ձեզ
նեղացրին, ձեզ անպատուեցին, ձեզ
վրայ քարեր ձգեցին, իսկ դուք, դուք
այդ ամենը կրեցիք ստոյիկեան համ-
բերութեամբ... Ընդունեցէ՛ք ուրեմն
մեր ցաւակցութիւնը, թանկագին պաշ-
տօնակից:

Բայց աւելի ցաւալին այն է, որ ձեր
դժբաղդութեան պատճառը ինքներդ
էք և, անմոռանալի պաշտօնակից,
ձեր կամակորութեանը, Գուր կամե-
ցաք մեր մէջ բացառութիւն կազմել,
դուք չուզեցիք մեզ հետ միասին ար-
դէն ընդունուած և փորձուած ճանա-
պարհովն ընթանալու—և դուք սու-
ժեցիք:

Հանդի են ուղում. ինչք՝ չէք տալիս,
միթէ մեծ բռն է հաշիւ տալը: Ոչ թէ
մէկ տեղամ, այլ միշտ, ամեն օր, ա-
մին ժամ, ոչ հաշիւ ուղում է դուք
խալոյն պէտք է հաշիւ տալիք, որ չէք
անում այդ—ահա ձեր սխալը: Բայց
ձեր աւելի մեծ սխալն այն է, որ
պարտք ցոյց տալու փոխարէն մի
մեծ ահա գին գումար էք ցոյց
տալիս: Այդ մարտիւն բան է... Ինչ-
պէս անշնորհք էք պարոն... Երեքէք
մեր համարձակութեանը: Այդ քնչա-
րեցիք. Ինչ է հիտեւեցիք երէցփոխ-
նական քաղաքականութեան՝ փողը
ձա՞նկել, եկեղեցու վրայ պարագ դը-
նել և հաշիւ ուղողին միշտ հաշիւ
տալ: Հաշիւ չենեղ դժուարանում էք,
մեզ հարցնէիք... Խեղճաւոր կը լը-
նէիք այսօր նախատեսներէց և մեզ
պէս հանգիստ և անվրդով ծառայում
կը լինէիք ձեր հոգեւ փրկութեանը:
«Եկեղեցու շահերի համար»:

Բայց եղածը եղել է, Մենք ձեզա-
նից այնու ամենայնիւ նեղացած էինք,
հատուցեցէք, դրան ապացոյց այս ու-
ղերձը, որ մատուցանում ենք ձեզ
Գուր հակառակ գիտէք որքան ու-
րախ ենք. անշափ ուրախ ենք, որ
ձեր սխալներից դուք վնասուեցաք,
միմիայն դուք, մենք՝ ձեր պաշտօնա-
կիցները ազատ մնացիք: Բայց բաւա-
կան չէ, որ մենք չվնասուեցանք,
այլ ձեր սխալներից մենք օգտուե-
ցանք:

Գուր չէք հասկանում. հասկացէ՛ք:
Վերջին ժամանակ մամուլի քարձ-
րացրած աղմուկից վախեցած՝ քիչ էր
մնացել, որ մենք էլ հետեւէինք ձեր
ընտրած «սխալ» օրինակին, մենք էլ
եկեղեցու գումարները չը վատէինք,
միով բանիւ չանէինք այն, ինչ որ սո-
վոր ենք անելու, բայց ձեզ պատա-
հած դժբաղդութիւնը վրայ հասաւ և
մեզ զգաստացրեց իւր ժամանակին և
ազատեց փորձանքից:

Փառք Ամենակարողին, այժմ մենք
պատուով և հանգիստ մեր սովորա-
կան ճանապարհով ընթանում ենք,
մոմիւրը ծախում ենք իւր կարգին,
միշտ նոր ծախքերի դուներ ենք բա-
նում, ապրում ենք խաղաղ և պա-
տուով, ոչ ոք մեր քոնը չէ խանգա-
րում և այս ամենը պարտական ենք
ձեզ, միմիայն ձեզ, որ ձեր վարմուն-
քով մեզ զգուշացրէք—միթէ կարող
ենք մոռանալ: Դրա համար երախ-
տագէտ սրտից յայտնում ենք ձեզ,

մեր անշափ շնորհակալութիւնը և
իրեւ ձեր պաշտօնակիցները, բաժա-
նուելով ձեզանից մի քանի խորհուրդ
ենք տալիս ձեզ... Բայց գրել չենք
վստահանում, եկէ՛ք մեզ մօտ ձեր ա-
կանջին կասենք»:

Ստորագրութիւններ
Թեթիք:

Պ.

ԹԵԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՂԱՐՍ, 11 սեպտեմբերի. — Այս-
տեղ եղանակը շատ խառն է, շա-
րունակ անձրեւում է և մերթ կարկուտ
է զալիս. գեղացիները շատ յուսա-
հատ գրութեան մէջ են. եղաններն
արտերում ու կիսածնի օրտնը կա-
րկուտն է մնացել և անձրեւ տակ
փչանում են, իսկ իրենք ուտելիք
չունեն. Ղափանում ալիւր քոյրորդին
չէ երևում. մի քանի ալիւրավաճառ-
ներ էլ թէ և ունին բաւականին ամ-
բարած ալիւր, բայց նրանք էլ շատ
նազով են ծախում, սպասելով աւելի
թանկանալուն և եթէ ծախում էլ են,
այն էլ օրէ օր վրադրով: Ալիւրի պու-
րէ՞ծ 80 կոպէկից բարձրացել է 1 ռուբ. 60
կոպ. և եթէ եղանակը չպարզէ և գե-
ղացիները կալիւր չկարողանան հա-
նել, գեւ շատ կը թանկանայ: Հա-
ցավաճառների հացին այլ ևս չեն
ուտում, ամեն տեսակ ալիւր հաց են
անում և այն էլ այնքան հում են
հանում, որ խմորից հազիւ է դա-
նազանում: Քաղաքիս առեւտուրը
ընկած է, զօրքի գնալու և նոր
չենութիւնների փողոցներում հա-
ղորդակցութիւնը կարելու պատճա-
ռով: Ժողովուրդը բաւական աղ-
քատ գրութեան մէջ է. հրդեհը
և հեղեղը անքան վնաս էր
ստուել զարեցիներին, որքան խա-
նութիւնը այս քանդուելը. շատերն ի-
րենց ապրանքն ուրիշ խանութի ներք-
նատներում դարձելով, իրենք անգործ
ամիսներով ման են գալիս խանութ
չգտնելու պատճառով: Երէկուայ մի
քանի խանութից եկավ մուտ ստացող
ու նրանով կատարուող և փոքր է
շատէ հարուստ ճանաչուած անձը,
այսօր լիտին աղքատն է խանութին-
ը քանդուելու պատճառով: Իրաւ է,
խանութների տեղի չափով թէ և տեղ
ստանում է, բայց փող ուրտեղից, որ
էլ կարողանայ խանութներ չենել և
նրանց եկամուտով կառավարել, իսկ
պարտքով չենել էլ իրեն թէ օգուտ,
քանի որ վաղը միւս օրը պարտատէ-
րը գալու և իւր կալիւրը գրաւելու
է իւր փողի ու նրա տոկոսի տեղ:

Միւս ուտուիւղներն էլ հացի նը-
ման տեղը բաւական թանկ են.
տներին քրէհները խո չը լուծած քան
է. ամենահասարակ տուրը 100 ռուբ-
լուց պակաս չեն տալիս:

Ազգային երկսեռ ուսումնարաննե-
րում սեպտեմբերի 1-ից կանոնաւոր
դաստաւութիւնը շարունակում է,
ուսումնարանական և եկեղեցական
գործերը շնորհի վիճակ. փոխանորդի
խոհիմ կառավարութեան, լաւ առաջ
են գնում. նոր շինուելիք եկեղեցու
հիմք գուցէ գարնան սկզբին դնուի.
այս տարի մնաց, որովհետեւ պարոն
ճարտարապետը, որ խոստացել էր
անցիւր մարտի 20-ին յատակագիծը
տալու, դեռ մինչև հիմայ չէ տուել:
Բայց ասում են, որ կարելի է այս
քանի օրս տալ. եթէ ստոյգ է, պա. հո-
գար, կարող են նախապատրաստու-
թիւն տեսնել այս տարի և գարնան
սկզբին անպատճառ. հիմքը դնել:

ԱՅՍ.

ՄՈՍԿՈՎԱ, 8 սեպտեմբերի: Այս տե-
ղի հասարակութեան մէջ վաղուց ար-
գէն լուր էր տարածուած, որ տեղիս
եկեղեցւոյ յարգելի երէցփոխանը հրա-
ժարում է իւր պաշտօնից: Այդ լուրը
վերջապէս հաստատուեցաւ. պարոն
Մ. Փանեանցը, որ քան տարի վա-
րել է երէցփոխանի ծանր և պատա-
նախառու պաշտօնը, վարել է ամե-
նայն բարեխղճութեամբ, այժմ թող-
նում է այդ պաշտօնը և հեռանում է
հասարակական ասպարեզից: Մենք,
ի հարկէ, չունինք բարոյական իրա-
ւունք մանրամասնօրէն քննել այդ
հրաժարականի պատճառները և շար-
ժաւելթները, բայց հրապարակաւ
խոստովանում ենք, որ այդ հրաժա-
րականի լուրը անկեղծ վիշտ է պատ-
ճառում մեզ. յարգելի Մ. Փանեանցը
մեր կարծիքով անփոխարինելի է իւր
պաշտօնում. չունենալով այլ և այլ
մասնաւոր գործեր և պարագմունք-
ներ, նա լիովին նուիրել էր իւր ոյժե-
րը երէցփոխական գործին. նա սե-
րում էր այդ գործը և կատարում էր
նրան բարեխղճ անձնութեամբ:
Ինչպէս իմացանք, սեպտ. 25-ին լինե-
լու են նոր ընտրութիւններ. ում կը
ընտրել հայ հասարակութիւնը, ում կը
լսանեն ծխականներն այդ պաշտօնը
—դժուար է ասել: Սպասենք ամսոյս
25-ին և կը տեսնենք. բայց մինչ այդ
աւելորդ չենք համարում տալ մեր
կողմից մի օգտակալ խորհուրդ հայ
հասարակութեան: Ժողովը, պարոններ,
ձեր նեղ և անձնական ինտրիգաները,
մոռացէ՛ք ձեր սնալին հաշիւները, մի
աշխատէ՛ք ձեր հակառակորդի շնորհու-
անպատճառ ընտրել ձեր կամեցա-
ծին, մի մոռանա՛ք, որ հասարակա-
կան ասպարեզում և գործերում ան-
տեղի են ձեր ճիշդ հասկան և տես-
չին հաշիւները, յարաբերութիւններն
ու գործերը. մի բոյլէ գոնէ մոռացէ՛ք
ձեր կրքերը ու կամակորութիւնը.
հասարակութեան շահերը—ահա ինչ
պիտի միշտ աչքի առա՞ք ունենա՛ք.
Գուր, որ ունէք ընտրական ձայն և
կրաւունք, ընտրեցէ՛ք այնպիսի մէկին,
որ համապատասխան լինի այդ ծանր
պաշտօնի այլ և այլ պահանջներին:

Մի լինիք սպիւրբախտ գէպի ձեր
գործիւր. պ. Մ. Փանեանցը գործել է
և գործել է արդիւնաւոր կերպով եր-
կար քան տարիներ. նա արժանի է
հասարակութեան շնորհակալութեան.
պատուեցէ՛ք մի կերպ նրան. միջոցներ
շատ կան:

Իրեւ մի տխուր, ալիւրակ երե-
ւոյթ մեր հասարակական կեանքի
կազմակերպութեան մէջ մենք պար-
տաւորաւոր ենք նկատել, որ Մոս-
կուայի հայ-ազգայնականները զօրկ
են իւր քահանայից և քարոյչից. մեր ե-
կեղեցին թէ և ունի երկու մշտնջենա-
ւոր քահանայ, բայց նրանք իրենց
պատրաստականութեամբ չեն համա-
պատասխանում իրենց վեհ կոչմանը.
առանց խօսքերս երկարացնելու, մենք
այսքան միայն կասենք, որ ընդհա-
նուր ժողովը ծանուցում անգամ չկա-
րողացան կարգին կարգաւ մեր ար-
ժանապատիւ քահանաները, ուր մը-
նաց ուրեմն Աւետարանը և նրա կե-
նարար խօսքը...:

Լազարեան ձեմարանը չունի կրօ-
նուոյց, եղածը բաւականութիւն չէ
տալիս այդ պահանջին. հարեւաւոր
մանուկներ, որոնց բարոյական կըր-
թութեան հիմքը պիտի լինէր կրօնը,
մնացած են անխմած. կարծում ենք,
որ ձեմարանի վերատեսուչ պ. Քա-
նանեանն ուղադրութիւն կը դարձնէ
այդ խոշոր պակասութեան վրայ և
իւր կողմից կաշիւատի լրացնել աչքի
ընկող թերութիւնները...

Հայ-գաղթական:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Վերջին ժամանակներս աւելի և
աւելի յաճախ լուրեր են տարածուած,
թէ լուսական թագաւորը մտադիր է
իւր գահից հրաժարուել, հենց որ իւր
որդին ընդունակ կը լինի երկիրը կա-
ռավարելու: Նա արդէն մեծ կա-
լուածներ է գնել Գանիայում, որին
նա անշափ սիրում է, և պալատներ
ունի Կոպէնհագենում:

—Վեննայից հաղորդում են, որ
Մուսկուրովը Սալոնիկում է:

—«Intransigent»-ը լսել է, որ գե-
ներալ Բուլանժէն ներկայումս գտըն-
ւում է Պետտում:

«Frankfurter Zeitung»-ին պ. Պոլ-
սից գրում են, որ Աւստրիա-Ունգա-
րեան իրեն աշակից ունենալով իտա-
լիային, խորհուրդ է տալիս Բ. Գրան
ընդունել պրենց Ֆերդինանդին իշխան
Բոլդարայի: Գերմանիան խորհուրդ
է տալիս սպասել: Ռուսիան պահան-
ջում է հեռացնել պրենցին Բոլդա-
րայից:

—Հուսում լուրեր են տարածուած,
թէ խաւական կառավարութիւնը իւ-
րե թէ մտադիր է նոր արշաւանում
ուղարկել Մուսալու:

—Շտրասմայր Եպիսկոպոսը, որին
ատորիական կայսրը յանդիմանեց
կիկով հեռագիր խփելուն համար,
լսում է, որ մտադիր է հրաժարուելու
իւր պաշտօնից: Եթէ նա հրաժարուի
սլավոնական կուսակցութիւնը մեծ
կորուստ կունենայ Աւստրիայում, ո-
րովհետեւ Շտրասմայրը, թէ և կա-
թոլիկ է և աշխատում է սլավոնա-
ներին կաթոլիկ դարձնել, բայց և
այնպէս մեծապէս նպաստում էր սլա-
վոնական դադափաթի տարածմանը:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

*** Արգէնտին հասարակապետու-
թեան Օլլավարի քաղաքում մի կա-
թոլիկ քահանայ, իւր կնոջ ունեցած
24,000 դոլլարը սեփականացնելու նը-
պատակով սպանում է նրան և մի
աղքատին:

*** Լոնդոնի արեւելեան մասում
անցեալ շաբաթ սարսափելի ոճրա-
գործութիւն է կատարուել, որ թուով
չորրորդն է արգէն իւր տեսակի մէջ,
որոնք կատարուել է նոյն օրերում:
Գա էլ, ինչպէս առաջինները, կին է,
թիւթ և վարք ու բարք տէր և մօտ
45 տարեկան. ինչպէս առաջինները,
նոյնպէս և սրա գուրը բաժանած է
մարմնից, ստամոքսային և կրծքի
մասերը չլորտած են, սիրտն ու թո-
քերը պոկած ու կողքին դրած, փո-
րտիկը վրէժ փաթած, ցանցա-
ւոր գեռ գտնուած չէ:

*** Երեսօնը իւր հարած ֆոն-
գրաֆը գործ է ածում իւր փոքրիկ
երեխաների ձայներն և աղաղակները
պահպանելու համար. երեխաների
ամեն մի ձիւր, լացը, ծիծաղը, ուրա-
խական և այլ բացականչութիւնները
նա առնում է ֆոնոգրաֆի վրայ:
Նա այդ ֆոնոգրաֆը պիտի ընծայէ
իւր աղջկան՝ երբ նա մեծանայ, որ-
պէս զի աղջիկն իմանայ, թէ ինչ
տեսակ է եղել նա իւր մանկութեան
միջոցին:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«ՆՈՐ-ԳԱՐ»-ի

ՀԻՄՆՍՍՅՈՒՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԽԱՐԿՈՎ, 16 սեպտեմբերի. —Հան-
քային աճուի արդիւնաբերողների
համագումարը փակուեցաւ, Ժո-
ղով ժամանակն է համարում
հանքածխային և նավթային ար-
դիւնաբերութիւնների սահմա-
ներն որոշելու և նրանց կանոնա-
ւորելու, որպէս զի միմեանց չը-
վնասեն:

